

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ЕКОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ

Узагальнено інформацію про основні ринки екологічних інноваційних товарів; проаналізовано динаміку розвитку сегменту світового ринку екологічних технологій; обґрунтовано необхідність державного стимулювання розвитку екологічних інновацій; проаналізовано основні проблеми екологізації інноваційної діяльності в Україні; охарактеризовано пріоритетні напрями розвитку екологічно-безпечних технологій.

Ключові слова: екологічні інновації, екологічні технології, енергозбереження, ресурсозберігаючі технології, державне стимулювання, інноваційна активність, еколого-економічні проблеми, охорона навколишнього середовища.

Актуальність дослідження. Екстенсивні методи господарювання при ігноруванні його впливу на навколишнє природне середовище зумовили сучасну екологічну кризу, яка на початок ХХІ ст. набула глобальних масштабів. Загострення екологічних проблем диктує необхідність екологічної спрямованості інноваційного розвитку економіки.

Необхідною передумовою гармонійного вирішення екологічних і економічних проблем сучасної України є активізація інноваційного підприємництва, стимулювання розробки та впровадження інновацій з високим ступенем екологічності та економічної ефективності.

Впровадження екологічних інновацій пов'язано з науково-технічним прогресом, що веде до якісного поступу в організації виробництва і забезпечує підвищення економічного, соціального та екологічного ефекту.

Аналіз попередніх досліджень. У вітчизняній науці з кінця ХХ – початку ХХІ ст. чимало уваги приділяється дослідженню проблеми ефективного впровадження екологічних інновацій. Зокрема, особливості розвитку ринку екологічно чистих товарів досліджує О.В. Белякова [1], основні аспекти екологізації інноваційної діяльності відповідно до вимог сталого розвитку суспільства розкрито у публікаціях В. Дідуха [2], проблеми впровадження екологічних інновацій в Україні проаналізовано О. Лесняком, А. Логвиноком [3], стан і перспективи розвитку еколого-інноваційного підприємництва досліджує Смоленюк А.П. [4].

Метою дослідження стали аналіз пріоритетних напрямів розвитку екологічних інновацій та обґрунтування необхідності державного стимулювання впровадження екологічно-безпечних технологій в Україні.

Результати дослідження. Під екологічними інноваціями, як правило, розуміють нові продукти, нові технології, нові способи організації виробництва, що забезпечують охорону навколишнього середовища [1].

Екологічні технології у всьому світі є галуззю, що динамічно розвивається. Основними ринками екологічних інноваційних товарів є:

- виробництво та накопичення енергії;
- енергозбереження;
- економне використання сировини та матеріалів;
- екологічність транспорту;
- раціональне використання водних ресурсів
- біопластмаси та полімери [3].

За рівнем впливу на навколишнє природне та соціальне середовище інновації поділяють на радикальні (наприклад, перехід на безвідходні, ресурсозберігаючі виробництва) та модернізуючі (наприклад, «зелена» модернізація) [4].

На сьогоднішній день частка світового ринку екологічних технологій складає близько 1000 млрд. євро на рік, причому 45% цього сегменту припадає на технологічні рішення в галузі енергозбереження. Економічне зростання сегменту ринку екологічних технологій складає близько 5,4% на рік і за оцінками експертів до 2020 р. складатиме 2200 млрд. євро на рік [3].

Дослідження показують, що витрати на ліквідацію екологічних наслідків використання неекологічних технологій у 30–35 разів є вищими, ніж витрати, які необхідні для розробки екологічно чистої технології [4].

За сучасних умов для формування ринку екологічних інновацій необхідним є прийняття відповідних стимулюючих і регулюючих заходів на державному рівні. Державні методи є найдієвішими з погляду можливості управління формуванням ринку екологічних інновацій. Державні інститути можуть впливати на рівень споживача, підприємства, а також на мікро- та макросередовище, у якому функціонує підприємство. Необхідність державного регулювання процесів формування ринку екологічних інновацій викликана його зростаючим значенням для економіки, екології та суспільства в цілому [5].

Державне стимулювання повинно передбачати як стимули позитивної мотивації, що направлені на заохочення розробки і впровадження екологічних інновацій, так і стимули негативної мотивації, головним завданням яких є скорочення та закриття екологічно небезпечних виробництв [2].

При низькій інноваційній активності вітчизняних підприємств частка екологічних інновацій дуже незначна. Це пояснюється, зокрема, недосконалістю механізмів стимулювання екологічно орієнтованої інноваційної діяльності та екологічного споживання, високим комерційним ризиком [1].

Україна має всі можливості для формування ринку екологічних інновацій, що може забезпечити їй відповідне місце на світовому ринку торгівлі.

Екологічні інновації дають змогу ринковими методами вирішувати протиріччя, оскільки капіталомісткі природоохоронні заходи, економічно недосконалі різноманітні заборони і санкції лише погіршують і без того скрутний фінансовий стан вітчизняних підприємств, звужують можливості реалізації наявних ринкових можливостей їх розвитку [2].

Дослідники виділяють такі основні проблеми, які виникають на етапі розробки екологічних інновацій:

- досить складно визначити вплив виробництва та продукції на довкілля;
- практично неможливо передбачити рамкові умови майбутньої утилізації відходів;
- зростаюча складність продуктів і способів виробництва значно ускладнює процес утилізації відходів;
- спостерігається тенденція до зростання кількості інновацій та скорочення часу їх впровадження [1].

У найближчі кілька років в Україні, за даними фахівців, пріоритетними інвестиціями у розвиток екологічно-безпечних технологій мають бути інвестиції у сферу охорони водних ресурсів (майже 60% загальних інвестицій), сферу охорони атмосфери (приблизно 16%) та сферу охорони надр і раціонального використання земель та збереження заповідного фонду (10–12%). Надзвичайно перспективним вважається використання біопалива, вітрової та сонячної енергії [2].

Висновки. Основою подолання кризового стану вітчизняної економіки має стати перехід до інноваційного розвитку на ринкових засадах. Вирішення еколого-економічних проблем України неможливе без формування такого середовища, яке б стимулювало розробку та впровадження інновацій з високим ступенем екологічності та економічної ефективності. При цьому провідна роль в організації та управлінні еколого-інноваційним процесом повинна належати державі, яка має стимулювати та фінансово підтримувати еколого-інноваційну діяльність.

Список використаних джерел

1. Белякова О.В. Екологічні інновації – шлях розвитку ринку екологічно чистих товарів / О.В. Белякова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – №4. – С. 268–272.
2. Дідух В. Екологізація інноваційної діяльності відповідно до вимог сталого розвитку суспільства / В. Дідух // Ефективність державного управління. – 2011. – №27. – С. 359–369.
3. Лесняк О. Проблеми впровадження екологічних інновацій в Україні / О. Лесняк, А. Логвинюк. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conferences.neasmo.org.ua/node/486>.
4. Смоленюк А.П. Розвиток еколого-інноваційного підприємництва / А.П. Смоленюк. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2009_3/15.pdf.
5. Фостолович В.А. Екологічні інновації – джерело ефективного управління підприємством / В.А. Фостолович. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2009_3/24_Fost.pdf

Summary. *Summarized information on main markets innovative environmental products; analyzed the dynamics of the segment of the world market for environmental technologies, the necessity of stimulation of environmental innovation, analyzes the main problems of ecological innovation in Ukraine described priorities of eco-friendly technologies.*

Key words: *environmental innovation, environmental technologies, energy efficiency, energy saving technologies, government incentives, innovation activity, environmental and economic problems, the environment.*

УДК 336.17: 368

Позднякова Л.О., к.е.н., доцент Національного університету ДПС України, м. Ірпінь

СУТНІСТЬ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

У статті визначено економічну сутність та проаналізовані існуючі методичні підходи до визначення фінансової безпеки, виокремлено внутрішні та зовнішні фактори фінансової безпеки страхового ринку, запропоновані практичні рекомендації щодо забезпечення та підвищення рівня фінансової безпеки вітчизняного страхового ринку.

Ключові слова: *фінансова безпека страхового ринку, фактори безпеки, індикатори безпеки, індикатори кризи ринку страхових послуг.*

Постановка проблеми. Розвиток вітчизняного страхового ринку на сучасному етапі характеризується складністю та різноманітністю впливу внутрішніх та зовнішніх факторів, які нерідко мають негативний характер. Суттєвого удару зазнав вітчиз-